

Jubileusz Profesorów Alfreda Majerowicza i Andrzeja Grodzickiego

W tym roku przypadają jubileusze dwóch znanych i cenionych petrologów z Zakładu Mineralogii i Petrologii Instytutu Nauk Geologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego – 60-lecie pracy naukowej prof. dr. hab. Alfreda Majerowicza oraz 50-lecie pracy naukowej prof. dr. hab. Andrzeja Grodzickiego.

Prof. dr hab. Alfred Majerowicz

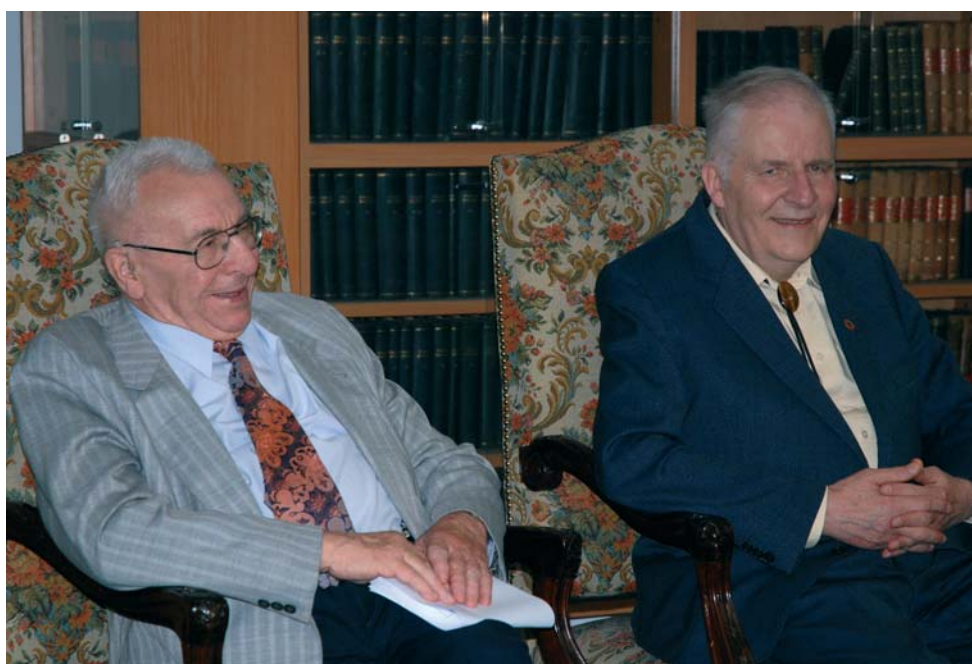
Alfred Majerowicz jest emerytowanym profesorem zwyczajnym Uniwersytetu Wrocławskiego i jednym z nestorów wrocławskiej geologii i petrologii. Urodził się 31 lipca 1925 r. w Poznaniu. Studiował geologię na Wydziale Nauk Przyrodniczych UWr, którą ukończył w 1952 r. W 1962 r. uzyskał stopień doktora, obroniwszy rozprawę *Granit okolic Sobótki i jego stosunek do osłony w świetle badań petrograficznych*, a w 1970 r. habilitował się na podstawie pracy *Masyw granitowy Strzegom-Sobótka – studium petrograficzne*. W 1981 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w roku 1989 – profesora zwyczajnego.

Aktywność zawodowa prof. Majerowicza była od początku i nieprzerwanie związana z Uniwersytetem Wrocławskim. Już we wczesnych latach powojennych – pod kierunkiem prof. K. Maślankiewicza i wraz z grupą kolegów (B. Beresiem, K. Dziedzicem, H. Dziedzicową, E. Głowackim i W. Grocholskim) – organizował od podstaw obecny Zakład Mineralogii i Petrologii. Uczestniczył aktywnie w zabezpieczeniu i organizowaniu cennych zbiorów mineralogicznych (uzyskanych m.in. od ekipy radzieckiej, eksploatującej uran w Kowarach), z których – pod opieką naukową dr M. Witkiewiczowej – powstała kolekcja Muzeum Mineralogicznego. W latach 1971–1972 był zastępcą dyrektora Instytutu Nauk Geologicznych, do 1975 r. – jego

dyrektorem, w latach 1972–1995 – kierownikiem Zakładu Mineralogii i Petrologii ING, a między 1981 i 1982 r. – prodziekanem Wydziału Nauk Przyrodniczych UWr.

Z inicjatywy Profesora w roku akademickim 1973/1974 wprowadzono na studiach geologicznych specjalizację petrograficzną (dziś – Petrologia i Mineralogia Stosowana), którą ukończyło dotychczas ok. 250 absolwentów. Wielu z nich wybrało, i często z powodzeniem realizuje, karierę naukową na uczelniach krajowych i w instytutach PAN; wielu uzyskało doktoraty i habilitacje; kilku ukończyło staże i doktoraty na renomowanych uczelniach zagranicznych (m.in. w USA i Szwajcarii). Profesor Majerowicz był opiekunem ponad 70 prac magisterskich, promotorem 14 prac doktorskich i opiekunem 6 prac habilitacyjnych. Był też promotorem 2 doktoratów *honoris causa* UWr – prof. J. Stelcla, rektora Uniwersytetu w Brnie oraz prof. dr. hab. K. Smulikowskiego, profesora zwyczajnego PAN i Uniwersytetu Warszawskiego.

Działalność naukowa Jubilata obejmuje szeroko rozumianą petrologię skał magmowych i metamorficznych. Odkrył on i po raz pierwszy opisał szereg nowych wystąpień minerałów i skał na terenie Dolnego Śląska. Duże znaczenie mają Jego prace nt. granitoidów masywu Strzegom-Sobótka, a do głównych osiągnięć naukowych należy pierwszy opis i interpretacja skał masywu Ślęży jako zespołu ofiolitowego – fragmentu dawnego dna oceanicznego, co ma kluczowe znaczenie dla interpretacji geologii warwycydów środkowej Europy. Ważne miejsce w zainteresowaniach naukowych prof. Majerowicza zajmuje petroarcheologia – interdyscyplinarna nauka o materiałach kamiennych, ceramice i szklach wytwarzanych przez człowieka w różnych epokach archeologicznych. Profesor współpracował od lat 50. XX w. z wieloma archeologami

Ryc. 1. Jubilaci – prof. dr hab. Alfred Majerowicz i prof. dr hab. Andrzej Grodzicki. Fot. A. Stryjewski

polskimi i zagranicznymi (H. i W. Hołubowiczami, B. Gediga, A. i L. Leciejewiczami, W. Wojciechowskim, J. Stelclem), organizował albo współorganizował 5 międzynarodowych seminariów petroarcheologicznych (w Polsce, Czechach, Bułgarii, Niemczech oraz na Węgrzech). Jest autorem kilkunastu publikacji nt. przedmiotów archeologicznych oraz ponad 1700 ekspertyz artefaktów ze Śląska, Wielkopolski, Pomorza i innych regionów Polski.

Alfred Majerowicz ma bardzo okazały dorobek naukowy, obejmujący ok. 150 artykułów naukowych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest też współautorem (z B. Wierchołowskim) podręcznika akademickiego *Petrologia skał magmowych* (Wyd. Geol., Warszawa, 1990) oraz autorem, redaktorem lub współredaktorem kilku przewodników i monografii. W swojej działalności naukowej zawsze blisko współpracował z wieloma ośrodkami zagranicznymi i wielokrotnie przebywał na stażach naukowych, wygłaszał wykłady i referaty naukowe m.in. w Sztokholmie, Clermont-Ferrand, Freibergu, Brnie, Klużu-Napoce i Płowdiwie. Był organizatorem współpracy i wymiany naukowej z Uniwersytetem w Sztokholmie, a także jednym z inicjatorów i wieloletnim koordynatorem współpracy geologów i petrologów z Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu im. B. Pascala w Clermont-Ferrand. Profesor cieszy się uznaniem międzynarodowego środowiska naukowego.

Oprócz publikacji ściśle naukowych, prof. Majerowicz jest autorem bardzo wielu prac niepublikowanych, dokumentacji geologicznych, ekspertyz naukowych i opracowań surowcowych (m.in. dla PAN, PIG-PIB, AGH w Krakowie, Poltegoru, Przedsiębiorstwa Geologicznego we Wrocławiu i terenowych organów administracji). Opracował 56 różnych dokumentacji geologiczno-surowcowych na terenie południowo-zachodniej Polski i ponad 3000 kart rejestracyjnych wystąpień surowców, m.in. w województwie białostockim (wspólnie z M. Mierzejewskim, L. Baranieckim i S. Lewowickim), a także liczne ekspertyzy petrograficzne materiałów kamiennych z zabytkowych kościołów, zamków i cmentarzy z wielu miejscowości na terenie Polski.

Wyrazem uznanej pozycji naukowej A. Majerowicza jest Jego udział i pełnione funkcje w wielu organizacjach i towarzystwach naukowych oraz radach redakcyjnych szeregu czasopism: *Acta Universitatis Wratislaviensis*, *Mineralogia (Mineralogia Polonica)* i *Archiwum Mineralogiczne*. Profesor był członkiem Komitetu Nauk Mineralogicznych PAN, Komisji Źródłoznawczej Komitetu Pra- i Protohistorycznego PAN, Komisji Archeologicznej PAN, Komisji Nauk o Ziemi PAN, Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, prezesem Oddziału Dolnośląskiego Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego i inicjatorem jego sekcji petrologii, członkiem Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. M. Kopernika, Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody we Wrocławiu, wiceprezesem Stowarzyszenia Geologów Wychowanków UWr. Od 1996 r. jest honorowym członkiem Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego.

Odnaczenia i nagrody A. Majerowicza to:

- ❑ Srebrny Pamiątkowy Medal Uniwersytetu im. J.E. Purkyniego w Brnie,
- ❑ Odznaka Tysiąclecia,
- ❑ Złoty Krzyż Zasługi,
- ❑ Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski,
- ❑ nagroda ministra nauki i szkolnictwa wyższego za pracę habilitacyjną,

- ❑ udział w nagrodzie zespołowej ministra nauki i szkolnictwa wyższego za pracę naukową,
- ❑ odznaczenie *Zasłużony dla Geologii Polskiej*,
- ❑ nagroda jubileuszowa rektora za 35-letnią pracę na Uniwersytecie Wrocławskim,
- ❑ 20 nagród rektorskich za prace naukowe i dydaktyczne oraz podręcznik akademicki *Petrologia skał magmowych*,
- ❑ Medal Komisji Edukacji Narodowej,
- ❑ Złoty Medal Uniwersytetu Wrocławskiego.

Alfred Majerowicz jest uważany za inicjatora wrocławskiej szkoły petrologii i cieszy się niekwestionowanym autorytetem naukowym w dziedzinie petrologii skał krystalicznych i petroarcheologii. Prywatnie lubi Gałczyńskiego, Tuwima, Swinarskiego, Leca, Sztudyngera i... wrocławskie gołębie. Ma niezwykle poczucie humoru, jest zawsze duszą towarzystwa, po mistrzowsku opowiada anegdotki i kalambury.

Prof. dr hab. Andrzej Grodzicki

Profesor dr hab. Andrzej Grodzicki urodził się 24 kwietnia 1935 r. na ziemi wrocławskiej. Od lat szkolnych jest związany z Dolnym Śląskiem, a od 1952 r. z Wrocławiem, gdzie w 1959 r. ukończył studia geologiczne na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego. W lipcu 1960 r. rozpoczął pracę w Zespole Katedr Geologii i Mineralogii UWr na stanowisku asystenta. Rozprawę doktorską obronił w 1969 r., a dysertację habilitacyjną w roku 1988. Dwa lata później został mianowany na stanowisko docenta, a w 1992 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Wrocławskiego. W 1998 r. odebrał nominację profesora tytularnego.

Profesor Grodzicki opublikował ponad 120 prac naukowych, zarówno w czasopismach krajowych, jak i w zagranicznych. Są wśród nich: *Surowce mineralne Dolnego Śląska* (współautor rozdziałów), monografia *Metoda denudodezagregacji i jej zastosowanie w badaniach skał okruchowych* (Acta Univ. Wratisl. Pr. Geol.-Miner., 1092), *Historia nauk geologicznych na Uniwersytecie Wrocławskim 1811–2003* (redaktor i współautor dzieła). Zainteresowania naukowe Jubilata mieszczą się w czterech głównych obszarach badawczych:

- ❑ petrologia okruchowych skał osadowych ze szczególnym uwzględnieniem litostratygrafii czerwonego i białego spągowca oraz miocenu, pliocenu i plejstocenu w aspekcie ustalania granic między nimi. Profesor jest autorem oryginalnej teorii denudodezagregacji, odwołującej się do prawa entropii i pozwalającej dzięki wprowadzonemu przez Niego tzw. miernikowi czasu na określenie wieku osadów;
- ❑ mineralogia złota, minerałów ciężkich i tzw. minerałów wskaźnikowych, w tym m.in. glaukonitu, cyrkonu, kasyterytu, syllimanitu oraz kamieni szlachetnych występujących w skałach okruchowych różnego wieku. Andrzej Grodzicki jest uznanym w Polsce autorytetem w zakresie mineralogii rozsypiskowych złóż złota i innych minerałów ciężkich;
- ❑ petrografia i mineralogia osadów z różnych poziomów kulturowych w stanowiskach archeologicznych Dolnego Śląska i badania nad dawnym górnictwem złota na Dolnym Śląsku (tzw. archeologia kopalnictwa) oraz interdyscyplinarne badania, we

współpracy z archeologami polskimi i z zagranicy, nad datowaniem artefaktów i ustaleniem stratygrafii stanowisk archeologicznych, w tym m.in. najstarszych w środkowej Europie śladów *Homo erectus* i *Homo sapiens neandertalensis* (we współpracy z prof. J. Burdukiewiczem);

- projektowanie i konstruowanie urządzeń do separacji i wzbogacania minerałów. Profesor zorganizował od podstaw Pracownię Separacji i Wzbogacania Minerałów w ING UW, w której wykonuje się prace w zakresie separacji i preparatyki różnych frakcji mineralnych. Samodzielnie bądź we współpracy ze specjalistami z Instytutu Fizyki Doświadczalnej UW i konstruktorami z Poltegoru zaprojektował i zbudował liczne urządzenia prototypowe, z których 11 zostało opatentowanych. Wyniki uzyskane dzięki tym urządzeniom były publikowane, m.in. w czasopiśmie *Journal of Electrostatics*. Pracownia Separacji jest znana w kraju i za granicą m.in. ze swej oferty separacji minerałów do badań geochronologicznych (cyrkonu i in.).

Działalność dydaktyczna A. Grodzickiego skupiła się na przekazywaniu studentom geologii, geografii i archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego rzetelnej wiedzy z zakresu petrologii i mineralogii skał osadowych, metod badań mineralogiczno-petrograficznych, geologii kenozoiku i petroarchitektury. Był On konsultantem kilkudziesięciu prac dyplomowych, promotorem 36 prac magisterskich i kilkunastu prac licencjackich, recenzentem 10 rozpraw doktorskich, szeregu monografii i artykułów naukowych. W latach 1972–1992 opiekował się Studenckim Kołem Naukowym Geologów, w ramach którego nauczał studentów m.in. technik prowadzenia badań szlichowych. Za swoją działalność na rzecz studenckiego ruchu naukowego został nagrodzony Medalem Zrzeszenia Studentów Polskich.

Profesor był kierownikiem Pracowni Separacji i Wzbogacania Minerałów ZMiP ING (1986–2005) oraz kierował Muzeum Geologicznym im. H. Teisseyre'a Uniwersytetu Wrocławskiego (1999–2005). Przez kilka kadencji był członkiem Senackiej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich UW. Jest członkiem wielu komitetów i towarzystw naukowych, m.in.: Komitetu Nauk Mineralogicznych PAN, Komisji Historii Nauki Polskiej Akademii Umiejętności, *International Commission on the History of Geological Sciences* (INHIGEO – Międzynarodowa Komisja Historii Nauk Geologicznych), członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Gemmologicznego oraz członkiem Rady Naukowej Muzeum Karkonoskiego. Jest także aktywnym uczestnikiem interdyscyplinarnego forum dyskusji naukowej we Wrocławiu – *Studium Generale*. Z Jego inicjatywy w Muzeum Mineralogicznym UW w 2008 r. została wmurowana tablica upamiętniająca działalność E.F. Chladniego, wybitnego fizyka, nazywanego

ojcem meteorytyki. Od wielu lat bardzo aktywnie współpracuje z samorządami lokalnymi Złotoryi, Lwówka Śląskiego i Głuchołaz, będąc m.in. konsultantem do spraw geoturystyki. Należał do inicjatorów organizowania Mistrzostw Polski i Świata w Płukaniu Złota w Złotoryi oraz *Lata Agatowego* w Lwówku Śląskim. Wyrazem uznania Jego zasług dla ziemi złotoryjskiej było przyznanie Mu tytułu honorowego członka Polskiego Bractwa Kopaczy Złota oraz honorowe wyróżnienie statuetką *Kryształ Złota*.

Profesor Andrzej Grodzicki wielokrotnie był wyróżniony i nagrodzony za swoją wszechstronną działalność naukowo-dydaktyczną, w tym m.in.:

- Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi,
- Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski,
- Medalem Komisji Edukacji Narodowej,
- Złotą Odznaką Honorową Polskiego Towarzystwa Gemmologicznego,
- nagrodą ministra nauki i szkolnictwa wyższego,
- wielokrotnie nagrodami rektora UW.

Jubilat znany jest w środowisku akademickim jako autor licznych wierszy okolicznościowych i anegdot, a także z imponującej wiedzy historycznej o Dolnym Śląsku. Jest niezrównanym przewodnikiem po zabytkach Wrocławia, w tym również animatorem wycieczek dydaktyczno-poznawczych pn. *Kamień w architekturze Wrocławia*. Mottem przyświecającym Jego działalności jest zdanie: *Kamień to prastare i przepiękne tworzywo; może nam tę prawdę przybliżyć, jeżeli będziemy starali się zrozumieć jego mowę*.

Uroczysta sesja jubileuszowa

Uroczystości jubileuszowe dostojnych Profesorów Seniorów miały miejsce 18 czerwca br. w nowej Bibliotece Instytutu Nauk Geologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Wśród licznych gości byli przedstawiciele władz uczelni, reprezentanci akademickich ośrodków geologicznych w kraju, Polskiej Akademii Nauk, Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, towarzystw naukowych i muzeów przyrodniczych oraz delegacje samorządowe z Dolnego Śląska. Nie zabrakło też bliskich współpracowników Jubilatów – wrocławskich archeologów oraz bardzo licznej grupy kolegów, przyjaciół i wychowanków. Była to okazja do przypomnienia historycznych początków wrocławskiej mineralogii i petrologii w trudnych czasach powojennych, a także osób i ważnych wydarzeń w tej historii, udokumentowanych na dawnych fotografiach. Podczas uroczystej sesji złożono Jubilatom życzenia kolejnych szczęśliwych lat życia w dobrym zdrowiu i dalszej aktywności naukowej.

Ryszard Kryza & Czesław August